

Kurentova modrost.

† Ivan Cankar.

Iz svoje pretesne samote, ki je tiščala name kakor težki strop ječe, sem se napotil v mraku v gozd. Moje žalostne misli so šle verno z menoj in iz gozda so mi prišle druge naproti. Pozno jeseni je bilo, že pod zimo, vlažni zrak je dišal po snegu. Od golih kostanjev in bukev so padale debele kaplje na očrnelo listje in polomljeno praproč, smreke so stale visoke in neme, podobne cipresam ob grobovih. Mokra, mrzla megla je zastirala nebo, pogrezala se nižje, gosta, zatohla in tiha, ovijala se s spolzkimi rokami debel in vej, segala človeku v dušo, prepregla jo in prežela z vlago in mrakom. V to tišino in praznoto ni bilo tolažbe od nikoder, ni bilo klica iz življenja, še vzdihla ne iz bridkosti — tudi ta bi bil tolažba. Nad zahodnimi hribi se je zamolklo svetila rdeča proga, poslednji, že nejasni, komaj še razumljivi spomin na nekaj, kar je bilo zdavnaj, daleč v drugem svetu, in ne bo nikjer in nikoli več. Vse misli, ki se plazijo v srce z meglami in mrakovi, govore naglas, da prihodnosti ni, da je globoko tam za gorami zadnje, zadnje solnce in da ostane tišina in praznota na vekomaj, meglena, mrzla praznota brez duše in življenja. Kaj ni Vrhnika pod tisto umirajočo zlato progo? Kaj ni v žarkih te motne zarje raztopljenja moja mladost? Kaj me ne pozdravljajo od tam, se ne poslav-

ljajo smehljaje mili obrazi, ki sem jih nekdam ljubil? Kaj ne diha in ne šepetaje iz teh pozdravov kakor trdno zaupanje v življenje in večnost, vera vase, plameneča ljubezen do vsega, kar je? Vse to je pač bilo — in srce v svoji malodušnosti celo dvomi, če je bilo kdaj zares. Pa še ta spomin, ki je komaj spomin, morda le sanj odsvit, ugaša tiho za gorami. In tišina in praznota na vekomaj.

Zadnji tenki svetli trak nad polhovgraškimi hribi so popile meglé, umrla je zarja. Neutolažen, s povešeno glavo in težkim korakom sem se povrnil iz samote v samoto. Toliko da sem razločil sklizko ilovnatu pot pred seboj in kraj nje črna debla dreves, ki so se mi zdela tako blizu, da so se ogromna in sovražna valila prédme — strahotne, še ne do konca obtesane in vtelešene podobe iz prihodnosti. Megla se je bila zgostila tako močno, da je pršilo iz nje kakor droben, mrzel dež, ki je skozi kožo in mesó škropil v srce samo in ga prepajal z zoprno, močvirnato lužnico. Tenki, temni vrhovi smrek so tam nekje daleč visoko štrleli v sivkasto nebo, spodaj je molčala noč, gluha, nepremična, brez oči in brez ust. Hladna in mokra mi je hušnila senca tik mimo lic — ali je bil val meglé, ki je pljusnil iz morja, ali je sova neslišno zaplahutala s perotjo, ali pa je bila moja